

GHID METODOLOGIC

PENTRU EVALUAREA
PROGRAMELOR ELECTORALE
ALE PRINCIPALILOR CONCURENȚI
LA ALEGERILE PARLAMENTARE
DIN 28 SEPTEMBRIE 2025

Analiza platformelor electorale este realizată în cadrul proiectului „Alegere informată 2025”, implementat de Asociația ADEPT, cu sprijinul financiar al Fundației Soros Moldova. Conținutul și opiniile exprimate în aceste materiale aparțin exclusiv Asociației ADEPT și nu reflectă în mod necesar poziția sau punctul de vedere al donatorului.

Scop și obiective

Metodologia urmărește să asigure o evaluare sistematică și transparentă a angajamentelor politice enunțate în documentele disponibile publicului asumate de partide în domeniile-cheie: **Integrare europeană, Justiție, Drepturile Omului, Securitate și Apărare, Dezvoltare Socială și Economică și protecție socială**. Scopul final este de a sintetiza rezultatele într-un raport analitic public și de a prezenta concluziile principalelor părți interesate (experți, jurnaliști și parteneri de dezvoltare). Obiectivele specifice sunt:

- Analiza comparativă a programelor electorale pe domenii-cheie, identificând promisiunile relevante și focalizarea fiecărui partid.
- Evaluarea fezabilității, coerenței interne și alinierea politicilor electorale la necesitățile populației și la documentele strategice naționale.
- Comunicarea clară și accesibilă a rezultatelor către public și mass-media, inclusiv prin prezentări și materiale vizuale.

Domenii de analiză

Evaluarea platformelor electorale se va concentra pe următoarele domenii strategice, stabilite în funcție de agenda națională și prioritatea cetățenilor:

- Integrare în Uniunea Europeană
- Justiție
- Drepturile omului
- Securitate și apărare
- Dezvoltare economică și socială

Pentru fiecare domeniu este stabilit un set de criterii calitative specifice, care să permită aprecierea cât de bine stăpânește partidul domeniul și cât de clare și realiste sunt propunerile sale.

Procesul metodologic

1. Selectarea partidelor și colectarea datelor:

În analiză sunt incluse partidele cu cele mai mari șanse de a accede în Parlament, conform mediei sondajelor¹ din perioada preelectorală (aprilie–iulie 2025) și începutul campaniei electorale (august–septembrie 2025). Astfel, se vor analiza platformele electorale ale următorilor concurenți: **Partidul Acțiune și Solidaritate (PAS), Blocul Patriotic, Blocul „Alternativa” și Partidul Nostru (PN)**. Aceste formațiuni au înregistrat constant intenții de vot ce depășesc pragul electoral sau se situează în proximitatea acestuia, fiind considerate actori relevanți în competiția parlamentară. Perioada preelectorală (aprilie–iulie 2025) a reflectat intențiile stabile de vot înainte de începerea campaniei oficiale, iar perioada electorală (august–septembrie 2025) marchează dinamica preferințelor alegătorilor după lansarea campaniei și prezentarea programelor electorale.

2. Co-crearea detaliilor metodologice:

Printr-o ședință de lucru, experții implicați vor defini clar criteriile calitative și cantitative de evaluare pentru fiecare domeniu. În acest stadiu se delimitează criterii calitative specifice pentru analiza conținutului platformelor (maximum 4 criterii-cheie per domeniu) și parametrii evaluării cantitative. Criteriile pentru fiecare domeniu selectate și definite de experți se anexează.

3. Analiza calitativă a conținutului:

Pentru fiecare partid și fiecare domeniu, experții vor elabora un raport succint care include:

- a) **Există secțiune dedicată domeniului în platformă?** (Da/Nu) – se marchează prezența domeniului în program.

1. https://alegeri.md/w/Alegerile_parlamentare_din_2025_in_Republica_Moldova#Sondaje_de_opinie

- b) **Promisiuni relevante:** o listă de 5 angajamente principale legate de acel domeniu.
- c) **Focalizare principală:** o propoziție care sintetizează tema principală a platformei electorale pe domeniul respectiv.
- d) **Descrierea platformei:** comentariu detaliat, bazat pe criteriile calitative stabilite, pentru a evalua coerența internă, consistența politicilor propuse și gradul în care candidatul stăpânește domeniul. Se vor comenta și implicațiile bugetare sau legislative implicite ale angajamentelor (dacă sunt identificate în program).
- e) **Analiza fezabilității:** opinie despre fezabilitatea tehnică și financiară a promisiunilor, relevanța lor și posibilitatea de implementare (e.g. dacă sunt populiste, dacă ar necesita modificări constituționale sau resurse suplimentare). Această secțiune se redactează succint.
- f) **Limitări ale analizei:** fiecare expert va menționa într-un paragraf restricțiile metodologice sau lipsa de date care pot influența rezultatele (de exemplu, ambiguitatea limbajului din platforme sau inaccesibilitatea unor evidențe clare pentru atribuirea aprecierilor).

4. Evaluarea cantitativă (scoruri 0–5):

În paralel, pentru fiecare domeniu și partid se vor aplica scoruri pe o scară de la 0 la 5, conform următoarelor criterii:

- a) **Coerență internă:** măsoară gradul de concordanță între promisiunile electorale și statutul/ideologia partidului.
- b) **Fezabilitate și realism:** evaluează cât de realistă și sustenabilă este implementarea propunerilor (ex. finanțare disponibilă, necesitate de schimbări legislative majore, tendințe populiste etc.).
- c) **Alinierea cu strategiile naționale:** apreciază în ce măsură promisiunile sunt în conformitate cu principalele strategii și planuri guvernamentale naționale relevante (de ex. Strategia Națională de Dezvoltare 2030, Planul de aderare la UE, Strategia de reformă a justiției). Documentele de referință pentru fiecare domeniu este identificat și selectat de fiecare expert pentru a asigura relevanța.
- d) **Alinierea cu prioritățile publice:** verifică dacă propunerile reflectă preocupările prioritare ale cetățenilor, conform celor mai recente sondaje de opinie (de exemplu, Barometrul Opiniei Publice 2024).

Pentru fiecare punctaj acordat, va fi furnizată o justificare scurtă care explică raționamentul din spatele scorului.

5. Validarea internă a rezultatelor:

După finalizarea analizei inițiale, experții vor participa la ședințe interne de validare pentru calibrarea scorurilor și corectarea eventualelor discrepanțe de interpretare. Această etapă asigură consistența evaluărilor între experți și verifică aplicarea uniformă a metodologiei.

6. Comunicarea și diseminarea rezultatelor:

Rezultatele finale vor fi organizate astfel încât să fie accesibile publicului larg și reprezentanților mass-media. În această fază se vor pregăti:

Transparență și etică

Pentru a respecta standardele de profesionalism, metodologia și rezultatele finale vor fi făcute publice integral:

- ☉ **Publicarea metodologiei:** documentul complet al metodologiei va fi disponibil pe site-ul proiectului, permițând astfel verificarea procesului de lucru și replicarea studiului de către terți.
- ☉ **Disclaimere:** în toate rapoartele și prezentările se vor include mențiuni despre limitările analizei (de exemplu, constrângerile de timp sau de acces la informații) și despre faptul că evaluarea se bazează exclusiv pe datele disponibile în platformele electorale.
- ☉ **Integritate:** activitățile de cercetare se vor desfășura independent, fără influență politică, asigurând imparțialitatea și obiectivitatea concluziilor.

Anexă

**Criterii pentru analiza pe domenii a platformelor electorale
în alegerile parlamentare din 28 septembrie 2028**

DOMENIUL SECURITATE ȘI APĂRARE

Criteriul de analiză	Descriere
1 Coerență internă	Compatibilitatea măsurilor de securitate/apărare cu identitatea declarată a partidului și consistența cu restul platformei (ex. neutralitate constituțională vs. propuneri de alianțe militare; securitate „activă” vs. izolaționism). Include și claritatea: este explicat ce se face, cum, cine răspunde, până când și cu ce resurse (nu doar sloganuri).
2 Fezabilitate tehnică și financiară	Realismul în raport cu capacitățile și constrângerile actuale: ținta bugetară (apărare spre 1% din PIB până în 2030), capacitatea instituțională (MAp, SIS, IGSU), cadrul legal (inclusiv Legea securității cibernetice), dependența de finanțări externe (EPF UE, proiecte NATO DCB), fazare pe termene și complexitate (achiziții, infrastructură dual-use, resurse umane). Verifică dacă programul adresează explicit: război hibrid, atacuri cyber, drone/muniții căzute, propagandă, dezinformare, Transnistria.
3 Relevanță pentru politicile publice	Corelarea cu documentele strategice în vigoare: Strategia Securității Naționale și Strategia Națională de Apărare 2024–2034, inclusiv priorități precum apărare AA stratificată, mobilitate militară, reziliență/cyber și contracararea amenințărilor hibride; coerență cu Moldova 2030, Acordul de Asociere/obligățiile UE. Se notează explicit dacă adresarea amenințărilor actuale (război la frontieră, incidente cu drone/muniții, dezinformare) este prezentă. Modul în care este tratat statutul de neutralitate: strictă/izolare, activă/cooperare internațională sau reinterpretare pentru securitate colectivă.
4 Conformitate cu preocupările cetățenilor	Măsura în care promisiunile răspund direct nevoilor percepute de public (ex. siguranță, stabilitate, combaterea dezinformării, reacție la urgențe), potrivit sondajelor și feedback-ului civic; limbaj accesibil, rezultate tangibile pentru comunități (inclusiv zone de frontieră).

DOMENIUL SOCIO-ECONOMIC

Criteriul de analiză	Descriere
1 Relevanță	Promisiunile trebuie să pornească de la o problemă reală, bine definită și documentată cu date (dimensiune, tendințe, grupuri afectate). Legătura cauză ⇒ instrument ⇒ rezultat trebuie să fie explicită, cu țintire clară și obiective măsurabile. Red flags: probleme vagi („sprijinim mediul de afaceri”), soluții fără țintire, confuzie între cauze și simptome (ex.: scutiri fiscale pentru a rezolva lipsa de competențe).
2 Claritatea și specificitatea	O promisiune este considerată solidă dacă enunță obiective concrete nu doar generalități. Programul descrie concret ce se face, cum, cine răspunde, până când și cu ce resurse. Red flags: formulări generale, doar „vom promova/încuraja”, fără instrumente, fără cadru de timp, fără KPI.
3 Durabilitatea – impactul pe termen lung	Se evaluează dacă efectele și finanțarea sunt sustenabile fără a crea dependențe sau distorsiuni pe piață. Promisiunile disting între costuri recurente și investiții, prevăd surse stabile și scenarii de sensibilitate la șocuri. Red flags: măsuri recurente fără surse stabile, subvenții permanente nestructurate, investiții fără plan de operare/mentenanță, scheme care stimulează consumul în locul productivității.
4 Coerența cu angajamentele internaționale și bunele practici	Propunerile trebuie să fie compatibile cu angajamentele RM (Acordul de Asociere/DCFTA) și cu acquis-ul UE. Contează evidențierea legăturii dintre promisiunile candidaților și compatibilitatea cu angajamentele asumate de țară, precum și alinierea la bune practici validate (OECD/ILO/Energy Community), în timp ce opțiunile care produc de-aliniere față de angajamentele internaționale sau distorsiuni pe piață se penalizează. Red flags: promisiuni care contravin acordurilor comerciale, care încalcă statutul de membru în diferite organizații internaționale (exemplu: OMC), scheme de sprijin neselective incompatibile cu regulile de ajutor de stat, promisiuni fiscale care ar încălca regulile cadrului european odată cu avansarea integrării, măsuri ce contravin bunelor practici internaționale (de exemplu Ghidul OCDE privind guvernanta corporativă a întreprinderilor de stat).

DOMENIUL JUSTIȚIE

Criteriul de analiză	Descriere
1 Relevanță	Promisiunile trebuie să pornească de la o problemă reală (încrederea în sectorul Justiției, (lipsa) independenței Sectorului de justiție, calitatea actului de justiție...) Problema este ancorată în rapoarte credibile (Comisia de la Veneția, CEPEJ, GRECO, rapoarte (rule of law Index) Red flags: probleme vagi („lichidarea instituției X, demisia tuturor judecătorilor fără a preciza ce punem în loc”, „aducerea judecătorilor de peste hotare”.
2 Claritatea	Se precizează actele normative vizate, procedurile (ex. calendar pentru digitalizarea e-Dosar, standard de motivare, criterii de evaluare a judecătorilor/procurorilor), instituția responsabilă (CSM/CSP/MJ), termene și eventual buget. Red flags (exemplu dintr-un program real) „venirea în sistem a oamenilor profesioniști, obiectivi, cinstiți, cu un simț sporit al dreptății, capabili de empatie și compasiune,” - super dar cum ?
3 Fezabilitatea	Se apreciază cât de realist și aplicabil este angajamentul, având în vedere contextul politic, economic și legislativ actual . Eg. cât de real este ca propunerea să devină lege și cel mai important dacă arhitectura actuală a sistemului susține un asemenea model (de exemplu: necesitatea de a modifica Constituția pentru a putea alege Procurorul general „de popor”
4 Durabilitatea – impactul pe termen lung	Vor putea rezista reformele în timp? (ex. majorările de personal) Red flags: investiții fără plan de operare/mentenanță, de exemplu: câte 3 asistenți pentru fiecare judecător/procuror în funcție, sau majorarea de x ori a salariului.
Coerența cu angajamentele internaționale și bunele practici	Aliniere la capitolele 23/24 din Aquis-ul Comunitar, Comisia de la Veneția (rule of law), Principiile de la Bangalore.

DOMENIUL DREPTURILE OMULUI

Criteriul de analiză	Descriere
1 Relevanță pentru nevoile reale din Republica Moldova	Propunerile pornesc de la probleme documentate în RM (rapoartele Avocatului Poporului/MNP, Consiliului pentru Egalitate, autorității pentru protecția datelor; constatări CEDO/CPT/ECRI; Strategii/Planuri naționale; sondaje de opinie). Se indică cine este afectat (femei, copii, persoane cu dizabilități, minorități, LG-BTIQ+, persoane deținute/refugiați), unde și cât de grav. Red flags: formulări vagi („apărăm valorile”), ignorarea constatărilor instituțiilor independente, promisiuni care nu ating problemele evidențiate de date (ex. violența în familie, condițiile de detenție, discriminarea).
2 Claritate și specificitate normativă	Se precizează drepturile/standardele vizate și ce se schimbă: acte normative, proceduri, servicii, mecanisme de protecție. Se indică instituțiile responsabile (ministere de resort, IGP/ANP, Avocatul Poporului, Consiliul pentru Egalitate, autoritatea de date), termene, indicatori de rezultat și buget estimativ/surse. Red flags: slogane fără măsuri; noțiuni generale („toleranță zero”) fără proceduri; suprapuneri/contradicții cu legislația existentă; lipsa indicatorilor sau a bugetului.
3 Fezabilitate instituțională, financiară și calendar	Măsura este realistă în contextul RM: există capacitate administrativă (personal/competențe/IT), infrastructură, finanțare (buget național/donatori) și plan de implementare etapizat (cu riscuri și măsuri de atenuare). Se identifică dependențe critice (ex. legi organice, cooperare inter instituțională, acorduri internaționale). Red flags: promisiuni „fără costuri”, termene nerealiste (ex. „în 100 de zile”), dependență de finanțări ipotetice, reorganizări instituționale masive fără evaluare de impact.
4 Conformitate cu standardele internaționale și impact asupra drepturilor	Aliniere la Constituția RM, CEDO și jurisprudență, Acordul de Asociere și acquis relevant (cap. 23/24), standarde CoE/OSCE. Pentru orice restrângere se aplică testul legalitate-necesitate-proporționalitate. Se evaluează nediscriminarea (inclusiv EIA/analiza impactului asupra egalității), spațiul civic și libertatea de exprimare/media, protecția datelor și supravegherea, independența și capacitatea instituțiilor naționale (Avocatul Poporului/MNP, Consiliul pentru Egalitate, autoritatea de date). Red flags: etichetarea ONG urilor (tip „agent străin”), cenzură/blocări opace, interceptări/retenții generalizate, ignorarea hotărârilor CEDO, excluderea sau stigmatizarea unor grupuri.